

КАК СЕ ИЗМЕРВАТ СТОКИТЕ И ОБЩЕСТВЕНИТЕ УСЛУГИ

МАРИАНА ШИРКОВА, ТЕОДОР БОГДАНОВ -
консультанти по управление

Повод да напишем тази
статия е 120-годишнината от
метрологията в България.

Един от първите закони, при-
ет от тогавашното Народно
(Следва на стр. 10)

10

16 април 2008 г., бр. 15

НОРМАТИВНА УРЕДБА

ИКОНОМИЧЕСКИ ЖИВОТ

Как се измерват стоките и обществените услуги

Теодор Богданов, Мариана Ширкова

добре ще се опре-
деля паричният
еквивалент на
продаваната/ку-
пуваната стока.

В тази насока
са търсени пъти-
ща за подобрява-
не точността на
измерване, както
и много жестоко
са наказвани хо-
рата, които

цип е бил двигател (и днес про-
дължава да бъде) за техничес-
кия прогрес за подобряване на
точността на уредите. От дру-
га страна, обществото продъл-
жава да въвежда сериозни на-
казания за умишлено влияние
върху уредите, да поставя мно-
го високи критерии при даване
правото на частни лица да
проверяват точността на уре-
дите. Проверяващите лица се
опеняват обетойно за незави-

ност на продаваната стока -
т.е. той да получава по-висок
паричен еквивалент. Обикно-
вено клиентите му не си купу-
ват собствени уреди за измер-
ване, когато отиват да си купу-
ват стока от търговца. Те се
доверяват на неговия уред, за-
щото търговецът е винаги длъ-
жен да покаже, че уредът му е
проверен от независимо (нес-
вързано с него лице) с призна-
та компетентност.

следва да се вземе под внима-
ние, че цените на разглеждани-
те консумативи, обект на из-
мерване при доставката като
обществена услуга, растат неп-
рекъснато. Това е международ-
на тенденцията, която предпо-
лага много точно измерване на
съответното потребление. От-
ново говорим за измерване на
пари от електромери, водоме-
ри, топломери и т.н. Като евро-
пейска и международна тен-

Авторите на статията не възразяват тя да бъде публикувана и от други медии, като при необходимост са готови да предоставят още материали по темата !!! За връзка 0888-989635 (Мариана Ширкова) и 0889-212302 (Теодор Богданов)

КАК СЕ ИЗМЕРВАТ СТОКИТЕ И ОБЩЕСТВЕНИТЕ УСЛУГИ

Мариана Ширкова и Теодор Богданов - консултанți по управление

Повод да напишем този материал е 120 – годишнината от метрологията в България. Един от първите закони приет от тогавашното Народното събрание, на най-новата българска държава, е Законът за измерванията. Това обстоятелство се обяснява с факта, че законът урежда обществени отношения свързани с движението на стоки (проследимост, точност и достоверност при тяхното измерване). Този закон е още по- актуален днес, когато България като член на Европейския съюз участва в процеса на движение на стоки в рамките на общността. За съжаление, обществото се занимава непрекъснато със скандали, я незаконна приватизация, я корупция в МВР, я music idol, я други отвличащи вниманието на гражданите пикантерии. За един толкова важен закон, какъвто е Закона за измерванията, никой не говори. Както ще покажем малко по-долу той действа спрямо всеки един от нас в 24 часа на денонощието.

От къде идва важността на този закон ?

От много дълбока древност в практиката на хората е влязъл процеса на размяна на стоки (на съвременен език – движение на стоки). С други думи търговията е една от най-старите човешки дейности. Между търговеца (продавач) и клиента (купувач) винаги стоял уреда за измерване. Първите уреди са били кантара и метъра. Чрез уреда за измерване се определял паричния еквивалент на продадената/получената стока. От тогава и до днес, както и за в бъдеще, уредите за измерване ще участват в движението на стоки за определяне на паричния еквивалент на търгуваните стоки. От тук и известната стара максима, че за каквото и да си говорим става въпрос за пари, определя вечното значение на уредите за измерване. Те на практика активно участвуват в измерване парите на обществото. В днешно време търговията със стоки като електро-енергия, топлинна енергия, питейна и промишлена вода, както и други консумативи за човека и за обществото като цяло, е прието да са наричат обществени услуги. При тях казаното по-горе е изключително важно, защото тези услуги се консумират/измерват по 24 часа в денонощието.

От друга страна няма идеален уред за измерване. Това е било още в древността, валидно и до днес, както този проблем ще остане и за в бъдеще. Всеки уред има граници на грешка на измерване (точност на измерване). Очевидно е, че колкото по-точен е уреда (колкото измерва с по-малка грешка), толкова по-добре ще се определя паричния еквивалент на продаваната/купуваната стока.

В горната насока от древни времена са търсени пътища за подобряване на точността на измерване, както и много жестоко са наказвани лицата, които умишлено са влияели върху точността на уредите за измерване. Освен това периодично уредите за измерване са били проверявани, за да се констатира че не са загубили своята точност. Това е извършвано от лица, независими от търговеца и от купувача – т.е. от несвързано лице с двете заинтересовани лица от търговската сделка. Тези взаимоотношения са уреждани с едни от първите закони, които обществото е създавало. Законът за измерване по важност е бил еднакъв със законите срещу кражбата, фалшификация па парични знаци или близки до подобни деяния. Във всички развити държави въпросният Закон продължава да не е на съответната почит, стриктно спазване и актуализация, съобразно променящата се ситуация в обществото. Без коментар по първите две практики за нашата практика. За последната – актуализация, Закона за измерване е актуализиран последно в края на 2005 (ДВ, бр. 99 – „Държавната агенция за метрология и технически надзор се преобразува без ликвидация в Държавна агенция за метрологичен и технически надзор след отделянето от нея на Главна дирекция "Национален център по метрология" и Главна дирекция "Мерки и измервателни уреди", които се преобразуват в Български институт по метрология в едномесечен срок от обнародването на този закон”). Днес в метрологичните среди се говори за пореден неудачен експеримент и ново обединяване на две институции – ДАМТН и БИМ !!!

Каква е тенденцията в развитието на уредите за измерване и техния метрологичен контрол ?

Във времето на своето развитие обществото се е стремяло да създаде „идеалния уред” – уредът които не греша при измерването на стоката (нали става въпрос за отчитане на паричен еквивалент). На практика това се е оказало невъзможно. Ето защо е прието реалните уреди да се сравняват спрямо един „идеален уред”, който обаче е хипотетично понятие. Всеки реален уред измерва в определени граници на грешка, спрямо „идеалния уред”. Колкото уреда е по-точен, той има по-малки разлики (по-малки грешки) спрямо „идеалния уред”. Този принцип е бил двигател (и днес продължава да бъде) за техническия прогрес за подобряване на точността на уредите. От друга страна обществото продължава да въвежда сериозни наказания за умишлено влияние върху уредите, да поставя много високи критерии при даване на право на частни лица да проверяват точността на уредите. Проверяващите лица се оценяват обстойно за независимост от заинтересованите страни от този процес. В тази насока в днешно време има много стройна международна система за правов и технически контрол на измерванията при размяна стоки. България, като членка на ЕС е

декларира прилагането на всички Директиви в разглежданата област. До колко това се спазва, ще стане въпрос в примерите по-долу.

Кой е заинтересован да се влияе на уредите и това възможно ли е ?

Видно от казаното по-горе за реалните уреди е, че когато те показват повече от „идеалния уред” (в рамките на допустимата му по закон грешка на измерване), то търговеца е облагодетелстван. За една и съща стока той ще получи по-голям паричен еквивалент. Обратното, ако уреда показва по-малко от „идеалния уред” (в рамките на допустимата му грешка), то търговеца не е облагодетелстван, а е облагодетелстван неговия клиент. Конструкцията на уредите позволява по време на проверката им (задължително законово изискване при отчитане на материални ценности), те да бъдат настройвани да показват „повече” или „по-малко”, като всичко това е в рамките на предписаната по закон или техническа спецификация грешка на измерване. Не трябва да се изключва и казуса, че уреда може да се настрои да показва и извън допустимата си грешка, ако лицето което му въздейства неправомерно е сигурно, че след него никой няма да провери уреда за доказване на неговата метрологична точност.

От горното става ясно, че търговеца е лице с определени интереси по отношение на показанията на уредите за измерване. За него е по-изгодно уредите да отчитат по-висока стойност на продаваната стока – т.е. той да получава по-висок паричен еквивалент. Обикновено клиентите му не си купуват собствени уреди за измерване, когато отиват да си купуват стока от търговеца. Те се доверяват на неговия уред, защото търговеца е бил винаги длъжен да покаже, че уредът му е проверен от независимо (не свързано с него лице с призната компетентност).

Какво се случва в днешно време в България по отношение на измерванията при обществените услуги ?

Към старите уреди от древността (кантар и метър), за измерване на паричен еквивалент, днес има и редица други уреди, изпълняващи подобни функции при заплащането между търговците от една страна, и от друга страна фирмите-потребители и гражданите. Става въпрос за отчитане на електроенергия на топлоенергия, на топла и студена вода, на течни горива и газ. В цял свят и у нас за тези цели се ползват уреди, наречени: електромери, водомери, топломери, разходомери за газ и горива. До преди няколко години проверка на тези уреди се извършваше само от държавата, в лицето на Държавната агенция по метрология и технически надзор (ДАМТН). От 2002 Закона за измерванията се либерализира и даде право на частни фирми да

проверяват уреди за измервания, по които се извършват търговски плащания. Въведе се процедура за оправомощаване на лица за извършване на проверка на уреди, свързани с важни за обществото измервания. По една или друга причини тази процедура е с множество недостатъци, които позволяват сериозни манипулации при плащането на гражданите и фирмите на търговците на електроенергия, на топлоенергия, на топла и студена вода и т.н. Още по-сериозни нарушения съществуват в практиката при нейното прилагане. Подробености не искаме да коментираме, а смятаме материалите по въпроса да предоставим на национално отговорни политици – за ползване по предназначени за подобряване на законодателството. При оценка на ситуацията следва да се вземе под внимание, че цените на разглежданите консумативи, обект на измерване при доставката като обществена услуга, растат непрекъснато. Това е международна тенденцията, която предполага много, много точно измерване на съответното потребление. Отново говорим за измерване на пари от електромери, водомери, топломери и т.н. Като европейска и международна практика оправомощаването е правилен подход. Въпросът е обществото (гражданите и фирмите) могат ли да упражняват контрол над лицата, който получат право да извършват независими проверки на уредите за измерване (това е вид услуга в полза на обществото, прехвърлена от държавата на частни лица). След като е получено правото за проверка дали оправомощеното лице качествено извършва възложената му работа. Още един път подчертаваме огромното значение за качеството на проверката, от която на практика зависят търговските плащания.

Резултати от собствено изследване по въпроса.

1. Към 29.02.2008 от има оправомощени 63 частни фирми, оповестени на WEB-сайта на ДАМТН.

2. От оправомощените фирми 95 % са в областта на проверки на електромери, водомери, топломери, разходомери за газ и горива.

3. За проверка извън тези „доходни области”, като проверки на уреди за опазване на околната среда, за уреди от здравеопазването или другите подлежащи на периодична задължителна проверка поради тяхната важност за обществото, няма желаещи !!!

4. Проучването на цитираните в т. 2 оправомощените фирми (чрез проверка в информационната система СИЕЛА) показва, че 9 фирми са 100 % собственост на юридически лица, притежаващи други фирми, свързани с продажбата на топлоенергия, на топла и студена вода и т.н. Държим да уточним, че не сме проверили всички фирми от списъка от т. 1. Ако министър Петър Димитров от МИЕ, медии, специализирани институции имащи отношение към санкциониране нарушения към обществените интереси, или национално отговорни политици, проявят интерес по разглежданата тема, сме готови да

предоставим всички наши изследвания. Те ще бъдат придружени с подробни коментарии за наличието на огромен конфликт на интереси. Констатираното от нас, за голямо съжаление във времето от 120 – годишнината от първия Закон за измервания, има изключително висока социална стойност за обществото. Сегашният Закон спешно трябва да бъде актуализиран и описаното от нас да бъде и обект на криминализиране. На лице е системно ограбване на потребителите с малки суми, но редовно, при това в особено големи размери на прилагане !!!

Печален завършек на темата.

В заключение Ви показваме факсимиле на последната заповед на ДАМТН № А-0-015/07.03.2008 за оправомощаване на „ЧЕЗ лабораторис България” ЕООД. Фирмата е собственост на известната държавна чешка фирма „ЧЕЗ”, която е също собственост на търговското електро-разпределително дружество „ЧЕЗ България” ЕАД. Последното владее около 30-33 % от пазара за продажба на електроенергия. От „положителният” опит най-вероятно скоро ще се възползват и собствениците от Германия и Австрия, притежаващи другите две електро-разпределителни дружества в България. На гражданите на България не остава нищо друго, освен да затягат колана, за да плащат консумираната електроенергия, измервана от електромери – собственост на доставчика и проверявани от неговите лаборатории.

РЕПУБЛИКА
БЪЛГАРИЯ

ДЪРЖАВНА АГЕНЦИЯ
ЗА МЕТРОЛОГИЧЕН
И ТЕХНИЧЕСКИ НАДЗОР

ЗАПОВЕД

№ *A-0-015*

София, *07.03.* 2008 г.

На основание чл. 50, ал. 1 и ал. 2 от Закона за измерванията и във връзка с чл. 11, ал. 2 от Наредбата за реда за оправомощаване на лица за проверка на средства за измерване, които подлежат на метрологичен контрол, и положителни заключения в констативен протокол по чл. 10 от наредбата, издаден от комисия, определена със заповед № А-02/09.01.2008 г. на гл. директор на Главна дирекция "Метрологичен надзор",

ОПРАВОМОЩАВАМ

"ЧЕЗ ЛАБОРАТОРИС БЪЛГАРИЯ" ЕООД, гр. София, жк. Люлин, ул. "Добринова скала" № 1 да извършва първоначална и последваща проверка на **електромери за активна и реактивна енергия (трипроводна и четирипроводна схема на свързване), еднофазни и трифазни индукционни и статични, еднотарифни, двутарифни и многотарифни с обхват:**

Проверките да се извършват съгласно:

- Наредба за средствата за измерване, които подлежат на метрологичен контрол (обн., ДВ, бр. 88 от 2003 г.).

Срок на оправомощаване: пет години от датата на издаване на заповедта.

Оправомощеното лице е длъжно да спазва разпоредбите на Закона за измерванията и наредбите по прилагането му.

и.д. Председател:

Olga Manafova
Олга Манарова